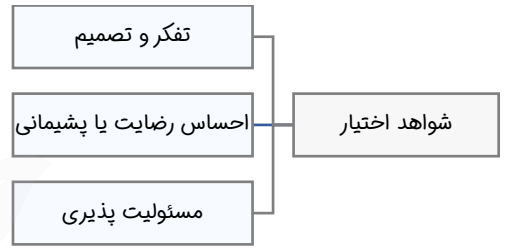

شیوه کلی مطالعه دین و زندگی دوازدهم

با توجه به سؤالات امتحانات نهایی در سال‌های قبل، باید در مطالعه درس دین و زندگی به نکات زیر دقت کنیم:
 ۱- موضوع کلی آیات و احادیث را بیاموزیم. به طور مثال: (قل هو الله احد): اصل و حقیقت توحید
 ۲- تقسیم‌بندی‌های هر درس را کاملاً یاد بگیریم و حتی الامکان از آن چکیده‌ای تهیه کنیم.
 برای مثال:

- ۳- به تعریف‌ها، اصطلاحات و مفاهیم هر درس دقت کنیم. مانند: توفیق الهی: در اصطلاح دینی توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی ...
- ۴- بر متن درس باید به گونه‌ای مسلط باشیم که عبارات غلط را از عبارات درست تشخیص دهیم.
- ۵- باید به نحوی خود را آماده کنیم که بتوانیم برای پاسخ‌گویی به سؤالات پاسخ کوتاه، مسلط باشیم.
- ۶- به بخش احکام توجه کنیم و بر مطالب واجب، حرام، مستحب، واجب کفایی، حلال، جایز و پاداش اخروی به خوبی مسلط باشیم (درس ۸ دوازدهم).
- ۷- باید به کلیدواژه‌های مهم و کلیدی هر درس تسلط کافی داشته باشیم تا بتوانیم به سؤالات جای خالی جواب دهیم.
- ۸- هنگام نوشتن سؤالات پاسخ کامل (تشریحی)، باید واژه‌های مهم و کلیدی را ذکر کنیم تا جواب‌ها کاملاً منطبق بر متن کتاب باشد.

ارزشیابی کتاب در دو بخش انجام می‌شود:

الف) ارزشیابی مستمر:

- ۱- قرائت صحیح آیات شریفه: ۴ نمره
- ۲- انجام فعالیت‌های داخل درس (مانند تدبر در قرآن، فعالیت کلاسی و ...) و پرسش از متن: ۸ نمره
- ۳- حضور فعال در فرایند تدریس و مشارکت در گفت‌وگوهای کلاسی: ۵ نمره
- ۴- پاسخ به سؤالات بخش اندیشه و تحقیق: ۳ نمره
- ۵- انجام پیشنهادها، نگارش مقالات تحقیقی و انجام کارهای هنری و ادبی تا دو نمره به معدل نمره مستمر اضافه می‌کند.

ب) ارزشیابی پایانی:

- ۱- ارزشیابی پایانی نوبت اول، شامل ارزشیابی از قرائت آیات (۴ نمره) و آزمون کتبی (۱۶ نمره) است. در بخش قرائت از هر دانش‌آموز از حدود دو صفحه از آیات ابتدای هر درس، امتحان قرائت به عمل می‌آید.
- ۲- ارزشیابی پایانی نوبت دوم به صورت نهایی و کتبی است و ۲۰ نمره کامل را به خود اختصاص می‌دهد (ارزشیابی نوبت دوم فاقد آزمون قرائت است).

بارم آزمون کتبی

شماره درس	پایانی نوبت اول	پایانی نوبت دوم، شهریور و دی ماه
درس اول و دوم	۶	۳
درس سوم و چهارم	۴	۳
درس پنجم و ششم	۶	۴
درس هفتم و هشتم	-	۵
درس نهم و دهم	-	۵
قرائت	۴	-
جمع	۲۰	۲۰

بارم‌بندی در نوبت اول نشان می‌دهد تقریباً همه دروس اهمیت یکسانی دارند و بarm دروس ۳ و ۴، ۱ نمره از بقیه دروس کمتر است و در نوبت دوم دروس ۱ تا ۶، ۱۰ نمره دارد و چهار درس پایانی نیز ۱۰ نمره را به خود اختصاص داده است و این نشان‌دهنده اهمیت ۴ درس پایانی است.

موارد مهم هر درس:

- درس ۱:** ۱- اهمیت دانستن موضوع آیات ۲- مقدمه اول و مقدمه دوم و نتیجه نیازمندی جهان به خدا در پیدایش ۳- ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند ۴- نیازمندی جهان به خدا در بقا
- درس ۲:** ۱- تقسیم‌بندی توحیدها ۲- داشتن موضوع آیات و اینکه هر کدام به کدام مرتبه از توحید اشاره دارد. ۳- تعاریف هر یک از مراتب توحید ۴- مراتب شرک در مرز توحید و شرک
- درس ۳:** ۱- اهمیت دانستن موضوع آیات ۲- ویژگی‌های انسان موحد و مشرک ۳- توحید عملی در بعد فردی و اجتماعی
- درس ۴:** ۱- تسلط به تقسیم‌بندی‌های درس ۲- حسن فاعلی و فعلی ۳- راه‌های تقویت اخلاص ۴- ثمرات اخلاص ۵- موضوع آیات و احادیث
- درس ۵:** ۱- تعریف قضا و قدر ۲- شواهد اختیار در انسان و آیات مربوط به آن ۳- علل عرضی و طولی ۴- موارد درست و غلط در متن درس
- درس ۶:** ۱- تسلط کافی به سنت‌ها و آیات و احادیث مربوط به آن ۲- تعریف هر یک سنت‌ها ۳- جای خالی در تدبر درس
- درس ۷:** ۱- دانستن موضوعات آیات و احادیث با توجه به تیتروهای درس ۲- حیل‌های شیطان ۳- مراحل تکمیلی توبه ۴- توبه اجتماعی و موارد آن ۵- زمان توبه
- درس ۸:** ۱- تسلط کافی به احکام (واجب، حرام، واجب کفایی، مستحب، حلال، جایز و پاداش اخروی) ۲- علت حرام بودن برخی از گناهان
- درس ۹:** ۱- تسلط کافی به معیارهای شش‌گانه تمدن اسلامی و آیات و احادیث مربوط به آن ۲- تسلط به متن که مربوط به کدام معیار است.
- درس ۱۰:** ۱- ریشه‌های پیدایش تمدن جدید ۲- تسلط به تقسیم‌بندی حوزه‌های علم، قسط و عدل و خانواده و دانستن آثار مثبت و منفی و مسئولیت‌های ما ۳- اعتقادات نادرست مبلغان مسیحی ۴- تسلط کافی بر تنها آیه درس

ردیف	سوالات	نمره
(آ) با تدبر در آیات قرآن و حدیث به سؤالات زیر پاسخ دهید.		
۱	با توجه به مراتب توحید، آیه شریفه (ما لهم من دونه من ولی...) پس از کدام مرتبه توحیدی قرار می‌گیرد؟	۰/۵
۲	طبق آیه (قل افاتخذتم من دونه اولیاء...)، کدام گزینه بیانگر دلیل نگرفتن ولی و سرپرستی به‌جز خداوند را بیان کرده است؟ ۱- (خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم) ۲- (قد کفروا بما جاءکم من الحق) ۳- (لا یملکون لانفسهم نفعاً و لا ضرراً)	۰/۵
۳	آیه (... و من جاء بالسئیة فلا یجزی الا مثلها و هم لا یظلمون) بیانگر کدام سنت الهی است؟ (نام سنت)	۰/۵
۴	طبق آیه (ولا تقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سیلاً)، علت تحریم زنا کدام است؟	۰/۵
۵	این حضرت فاطمه زهرا (س) که می‌فرماید: «مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموع مرواریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند بیشتر است»، به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره می‌کند؟ (نام معیار)	۰/۵
(ب) درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.		
۶	افزایش عبودیت و بندگی خداوند نتیجه درک افزایش خودشناسی انسان است.	۰/۲۵
۷	جهان بینی توحیدی شیوه‌ای است که ریشه در زندگی توحیدی دارد.	۰/۲۵
۸	دستیابی به درجاتی از حکمت، یکی از راه‌های تقویت اخلاص است.	۰/۲۵
۹	بیت «هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟ / هیچ با سنگی عتابی کس کند؟» از جمله شواهد وجود اختیار در انسان و بیانگر احساس رضایت یا پشیمانی است.	۰/۲۵
۱۰	تمام جهان براساس قواعدی بنا شده است و این قواعد، توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است.	۰/۲۵
۱۱	ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام، از جمله مسئولیت‌های ما در حوزه عدل و قسط است.	۰/۲۵
(پ) جاهای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.		
۱۲	لازمه شناخت هر چیزی، ..... به آن است.	۰/۲۵
۱۳	از نظر انسان موحد، هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست، برای همین موحد واقعی همواره انسانی ..... است.	۰/۲۵
۱۴	عمل انسان از جهت کیفیت، مربوط به حسن ..... است.	۰/۲۵
۱۵	تزکیه نفس با ..... آغاز می‌شود.	۰/۲۵
۱۶	اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره ..... بود.	۰/۲۵
۱۷	«افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان» از جمله آثار منفی در حوزه ..... است.	۰/۲۵

ردیف	سوالات	نمره
------	--------	------

(ت) کشف ارتباط:		
۱۸	<p>هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px auto; width: 80%;"> <p>(آ) پذیرش عبادت اندک</p> <p>۱- سنت املاء و استدراج</p> <p>(ب) نصرت هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت</p> <p>۲- امداد خاص الهی</p> <p>(پ) ساخته و شناخته شدن هویت و شخصیت انسان</p> <p>۳- امداد عام الهی</p> <p>(ت) فراهم آوردن امکانات و لوازم برای رسیدن به خواسته‌ها</p> <p>۴- سبقت رحمت بر غضب الهی</p> <p>۵- ابتلاء و آزمایش الهی</p> </div>	۱
(ث) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.		
۱۹	چرا خداوند تنها ولیّ و سرپرست جهان هست و مخلوقات، جز به اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند؟	۰/۵
۲۰	انسان موحد که زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های او است، دارای کدام ویژگی شخصیتی است؟	۰/۵
۲۱	مراحل تکمیلی توبه را نام ببرید.	۰/۵
۲۲	در احکام الهی، اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد، چه حکمی دارد؟	۰/۵
(ج) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.		
۲۳	اخلاص در کاربرد دینی:	۰/۵
۲۴	ابتلاء در اصطلاح دینی:	۰/۵
۲۵	توبه در اصطلاح دینی:	۰/۵
(چ) گزینه مناسب را انتخاب کنید.		
۲۶	آیه شریفه (یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء...) مؤید کدام موضوع است؟	۰/۲۵
۲۷	۱- شرک در ولایت ۲- توحید عملی در بعد اجتماعی ۳- شرک عملی در بعد اجتماعی	۰/۲۵
۲۸	۱- تقرب به پیشگاه الهی ۲- تشخیص حق از باطل ۳- دستیابی به درجاتی از حکمت	۰/۲۵
۲۹	مضمون آیه (انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً) یادآور کدام یک از شواهد اختیار است؟	۰/۲۵
۳۰	۱- احساس رضایت یا پشیمانی ۲- مسئولیت‌پذیری	۰/۲۵
<p>کدام پاسخ زهره‌بن عبدالله، فرمانده سپاه مسلمانان به رستم فرخ‌زاد، فرمانده سپاه ساسانیان، با سنت رایج شده در زمان اردشیر سازگار نبود؟</p> <p>۱- آزاد ساختن بندگان از بندگی انسان‌ها به سوی بندگی خداوند</p> <p>۲- مردم همه از یک پدر و مادر زاده شده‌اند و همه برادر و خواهر یکدیگرند.</p>		

ردیف	سوالات	نمره
------	--------	------

ح) احکام:		
۳۰	احکام فقهی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (واجب - واجب کفایی - مستحب - حرام - حلال)	
۰/۲۵	آ - فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن جامعه از فساد و بی بند و باری	
۰/۲۵	ب - نخریدن کالاهای خارجی که باعث وابستگی کشور می‌گردد.	
۰/۲۵	پ - ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی	
۰/۲۵	ت - تماشا کردن تصاویری که موجب انحراف و فساد می‌شوند.	
خ) به سوالات زیر پاسخ کامل (تشریحی) دهید.		
۱	۳۱ تفاوت بنیادین رابطه خدا با جهان و رابطه بنا با مسجد در چیست؟	
۱	۳۲ ارتباط دو سویه توحید فردی و اجتماعی را توضیح دهید.	
۱	۳۳ بیت: «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار» بیانگر کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص است؟ توضیح دهید.	
۱	۳۴ در داستان امیرالمؤمنین (ع) و دیوار سست و کج، نگرش و برداشت نابجای فرد سؤال کننده که پرسیده بود: «یا امیرالمؤمنین آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» چیست؟	
۱	۳۵ مصراع «صد بار اگر توبه شکستی باز آ» با کدام حیلۀ شیطان ارتباط دارد؟ آن را توضیح دهید.	
۱	۳۶ در تمدن اسلامی، حق مالکیت زنان چگونه بود؟ توضیح دهید.	
۱	۳۷ اعتقاد نادرست مبلغان مسیحی در قرون وسطی درباره ازدواج چه بود؟	
۱	۳۸ مشارکت مردم در تشکیل حکومت، از جمله آثار مثبت کدام حوزه است؟ آن را توضیح دهید.	
۲۰	موفق باشید.	

ردیف	پاسخبرگ	نمره		
(آ) پاسخ کوتاه:				
۱	.....	۲/۵		
۲	.....			
۳	.....			
۴	.....			
۵	.....			
(ب) درستی و نادرستی گزاره‌ها:				
	..... -۶	..... -۷	..... -۸	۱/۵
	..... -۹	..... -۱۰	..... -۱۱	
(پ) تکمیل جای خالی:				
	..... -۱۲	..... -۱۳	..... -۱۴	۱/۵
	..... -۱۵	..... -۱۶	..... -۱۷	
(ت) کشف ارتباط:				
۱۸	..... (آ) ..... (ب) ..... (پ) ..... (ت)	۱		
(ث) پاسخ کوتاه:				
۱۹	.....	۲		
۲۰	.....			
۲۱	.....			
۲۲	.....			
(ج) تعریف اصطلاحات:				
۲۳	.....	۱/۵		
۲۴	.....			
۲۵	.....			
(چ) انتخاب گزینه مناسب:				
	..... (۲۶) ..... (۲۷) ..... (۲۸) ..... (۲۹)	۱		
(ح) احکام:				
۳۰	..... (آ) - ..... (ب) - ..... (پ) - ..... (ت) -	۱		

ردیف	پاسخبرگ	نمره
(خ) پاسخ تشریحی:		
۳۱	....	۱
۳۲	....	۱
۳۳	....	۱
۳۴	....	۱
۳۵	....	۱
۳۶	....	۱
۳۷	....	۱
۳۸	....	۱
	موفق باشید.	۲۰

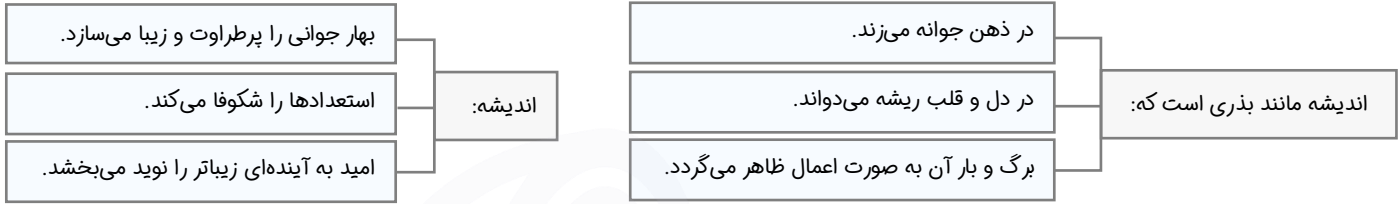
ردیف	پاسخنامه	نمره
(آ) پاسخ کوتاه		
۱	توحید در مالکیت	۰/۵ (درس ۲ صفحه ۱۹)
۲	گزینۀ ۳	۰/۵ (درس ۲ صفحه ۲۲)
۳	سنت «سبقت رحمت بر غضب»	۰/۵ (درس ۶ صفحه‌های ۶۶ و ۷۱ و ۷۲)
۴	قطعاً عملی بسیار زشت و راهی ناپسند است.	۰/۵ (درس ۸ صفحه ۹۹)
۵	معیار «عقل‌گرایی و علم‌آموزی»	۰/۵ (درس ۹ صفحه ۱۱۵)
(ب) درستی یا نادرستی گزاره‌ها		
۶	صحیح	۰/۲۵ (درس ۱ صفحه ۱۰)
۷	غلط (زندگی توحیدی شیوه‌ای است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.)	۰/۲۵ (درس ۳ صفحه ۳۰)
۸	غلط (دستیابی به درجاتی از حکمت یکی از میوه‌های درخت اخلاص است، نه راه‌های تقویت اخلاص.)	۰/۲۵ (درس ۴ صفحه ۴۷)
۹	غلط (بیت مربوط به مسئولیت‌پذیری است.)	۰/۲۵ (درس ۵ صفحه ۵۴)
۱۰	صحیح	۰/۲۵ (درس ۵ صفحه ۵۷)
۱۱	غلط (ترسیم چهره عقلائی و منطقی دین اسلام مربوط به حوزه علم است.)	۰/۲۵ (درس ۱۰ صفحه ۱۳۲)
(پ) جای خالی		
۱۲	احاطه و دسترسی	۰/۲۵ (درس ۱ صفحه ۱۲)
۱۳	امیدوار	۰/۲۵ (درس ۳ صفحه ۳۲)
۱۴	فعلی	۰/۲۵ (درس ۴ صفحه ۴۵)
۱۵	توبه از گناهان	۰/۲۵ (درس ۸ صفحه ۹۴)
۱۶	دانش و آموختن	۰/۲۵ (درس ۹ صفحه ۱۱۴)
۱۷	عدل و قسط	۰/۲۵ (درس ۱۰ صفحه ۱۳۴)
(ت) کشف ارتباط		
۱۸	هر مورد ۰/۲۵ نمره آ ← ۴ (درس ۶ صفحه ۷۲) ب ← ۲ (درس ۶ صفحه ۷۱) پ ← ۵ (درس ۶ صفحه ۶۸) ت ← ۳ (درس ۶ صفحه ۷۰)	۱
(ث) پاسخ کوتاه		
۱۹	از آن جایی که خداوند، تنها مالک جهان است.	۰/۵ (درس ۲ صفحه ۱۹)
۲۰	شخصیتی ثابت و پایدار دارد (۰/۲۵) و برخوردار از آرامش روحی است. (۰/۲۵)	۰/۵ (درس ۳ صفحه ۳۳)
۲۱	۱- تلاش در جهت دور شدن از گناه (۰/۲۵) ۲- جبران حقوق الهی و حقوق مردم (۰/۲۵)	۰/۵ (درس ۷ صفحه‌های ۸۶ و ۸۷)

ردیف	پاسخنامه	نمره
۲۲	مستحب است و دارای پاداش اخروی است.	۰/۵ (درس ۸ صفحه ۹۷)
ج) تعریف اصطلاحات		
۲۳	شخص عملش را فقط برای رضای خداوند (۰/۲۵) و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد. (۰/۲۵)	۰/۵ (درس ۴ صفحه ۴۴)
۲۴	قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد (۰/۲۵) و درستی یا نادرستی آنچه که ادعا کرده مشخص سازد. (۰/۲۵)	۰/۵ (درس ۶ صفحه ۶۸)
۲۵	بازگشت از گناه به سوی خداوند (۰/۲۵) و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران الهی است. (۰/۲۵)	۰/۵ (درس ۷ صفحه ۸۲)
چ) انتخاب گزینه مناسب		
۲۶	گزینه ۲	۰/۲۵ (درس ۳ صفحه ۳۵)
۲۷	گزینه ۱	۰/۲۵ (درس ۴ صفحه ۴۸)
۲۸	گزینه ۲	۰/۲۵ (درس ۵ صفحه‌های ۵۴ و ۵۵)
۲۹	گزینه ۲	۰/۲۵ (درس ۹ صفحه‌های ۱۱۱ و ۱۱۲)
ح) احکام		
۳۰	آ - واجب کفایی	۰/۲۵ (درس ۸ صفحه ۱۰۳)
	ب - واجب	۰/۲۵ (درس ۸ صفحه ۱۰۴)
	پ - مستحب	۰/۲۵ (درس ۸ صفحه ۱۰۱)
	ت - حرام	۰/۲۵ (درس ۸ ص ۱۰۲)
خ) پاسخ تشریحی		
۳۱	مسجد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ و گچ و ... تشکیل شده که هیچ کدام از آنها را بنا به وجود نیاورده است. (۰/۲۵) هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که بنا آن را ایجاد نمی‌کند (۰/۲۵) و کار بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آنهاست. (۰/۲۵) اما خداوند، خالق سنگ و گچ و ... و خواص آنها و حتی خالق خود بنا است. (۰/۲۵)	۱ (درس ۱ صفحه ۹)
۳۲	هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، (۰/۲۵) ارکان جامعه نیز بیش‌تر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ (۰/۲۵) همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، (۰/۲۵) زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحّدانه آسان‌تر می‌گردد. (۰/۲۵)	۱ (درس ۳ صفحه ۳۵)
۳۳	افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند: پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. (۰/۲۵) همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. (۰/۲۵) بنابراین، هر قدر که معرفت ما به خداوند بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد. (۰/۲۵) پس خوب است ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه‌های الهی کنیم. (۰/۲۵)	۱ (درس ۴ صفحه‌های ۴۵ و ۴۶)

ردیف	پاسخنامه	نمره
۳۴	برداشت نابجای آن شخص چنین بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم (۰/۲۵) و اگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود، حتماً این اتفاق خواهد افتاد (۰/۲۵) و ما نمی‌توانیم تغییری در آن ایجاد کنیم؛ بنابراین، حرکت و تغییر مکان و تصمیم‌گیری براساس دستور عقل بی‌فایده است. (۰/۲۵)	۱
۳۵	ناامید کردن از رحمت الهی: ابتدا شیطان، انسان را با این وعده که «گناه کن بعد توبه کن!» به سوی گناه می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوس می‌سازد (۰/۲۵) و می‌گوید «آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب.» (۰/۲۵) در این حالت، انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عملم نزد خداوند آن قدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. (۰/۲۵) در حالی که آدمی، هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، حتماً خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد. (۰/۲۵)	۱
۳۶	زنان حق مالکیت و کار داشتند، (۰/۲۵) دسترنج آن‌ها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی‌گرفت، (۰/۲۵) به همین جهت می‌توانستند ثروت خود را وقف امور عام‌المنفعه کنند. (۰/۲۵) بسیاری از موقوفه‌های قدیمی کشور ما مربوط به زنان خیری است که ثروت خود را وقف امور خیریه کرده‌اند. (۰/۲۵)	۱
۳۷	مبلمان مسیحی معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد. (۰/۲۵) زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد. (۰/۲۵) کشیش‌ها حق ازدواج نداشتند و تا آخر عمر باید مجرد می‌ماندند. (۰/۲۵) آنان ازدواج را امری دنیایی و پست تلقی می‌کردند. (۰/۲۵)	۱
۳۸	حوزه عدل و قسط - (۰/۵) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد (۰/۲۵) و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند. (۰/۲۵)	۱
	موفق باشید.	۲۰

درس اول: هستی بخش

تفکر و اندیشه (بخش اول)

حدیث نبوی: «افضل العبادة ادمان التّفکر فی الله و فی قدرته»: «برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

درس اول: هستی بخش (خالقیت صفحه ۱۹)

هر کدام از ما براساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم (یافتن) و حضورش را درک می‌کنیم و به روشنی می‌دانیم که آفریننده حکیم (هدفدار) آن را هدایت و پشتیبانی (توحید در ربوبیت صفحه ۲۰) می‌کند و به موجودات مدد می‌رساند.

معنا: تمام موجودات "وجود" خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. (توحید در خالقیت)

آیه: (الله نور السماوات و الارض): هر موجودی تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. هر چیز در این جهان بیانگر وجود خداوند و آیه‌ای از آیات الهی است.

آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند.

شعر: «دلی کر معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید»
«به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم ...»

حدیث: «ما رأیت شیئاً ألا ورأیت الله قبله (پیدایش) و بعده (معاد) و معه (بقا)»

تعریف: در هر چیزی خدا را دیدن، در نگاه نخست مشکل - هدفی قابل دسترس - به خصوص برای جوان و نوجوانان

لازمه: پاکي و صفای قلب - عزم و تصمیم قوی ← به یقین خداوند نیز کمک می‌کند و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

معرفة عمیق و والا

خداوند نور هستی است:

ناتوانی انسان در شناخت ذات چیستی خداوند:
موضوعات:

محدود: در ذهن می‌گنجند، چیستی آن‌ها را می‌شناسیم، زیرا اموری محدود هستند.

نامحدود: ذهن ما گنجایش آن‌ها را ندارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی **احاطه و دسترسی** به آن است.

در زمینه هستی به نشانه نیاز دارد ← برای انسان ممکن (تشویق)، (تفکروا فی کل شیء)، (وجوب تفکر در اسماء و صفات خداوند)

در زمینه چیستی (ماهیت و چگونگی) به احاطه نیاز دارد ← برای انسان ناممکن (ممنوع)، (لا تفکروا فی ذات الله)، (حرمت تفکر در ذات)

شناخت خداوند:

مُحیط	اسم فاعل	خداوند	احاطه کننده
مُحاط	اسم مفعول	مخلوقات	احاطه شده

نکته:

نیاز موجودات به خداوند در پیدایش و در بقا یک نیاز دائمی است.

شبهات‌ها	تفاوت‌ها
۱- جهان و ساعت هر دو پدیده‌اند و به خالق و سازنده نیازمندند.	۱- ساعت‌ساز، هستی‌بخش اجزای ساعت نیست و فقط نظم‌دهنده اجزا است، اما خداوند، هم هستی‌بخش است و هم نظم‌دهنده.
۲- جهان و ساعت هر دو مرکب از اجزا هستند.	۲- دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما دوام و بقای جهان وابسته به خالق آن است.
۳- جهان و ساعت هر دو منظم و هدف دارند.	۳- نظم و پیچیدگی جهان بسیار فراتر از پیچیدگی یک ساعت است و نظم ساعت با نظم جهان قابل مقایسه نیست.

درس دوم: یگانه بی‌همتا

انواع توحید:

حدیث امام علی (ع): «خدای من! مرا این عزت بس که بنده (عبودیت) تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار (ربوبیت) منی ...»

خداوند شریک و همتایی ندارد.	اصل و حقیقت توحید
خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.	توحید در خالقیت

۲- عملی (عبادی) (درس ۳)
(معلول)

مقایسه باغبان با دیگران: کار زراعت از خودش است.

مقایسه باغبان با خدا: همه چیز را از خدا گرفته و زارع حقیقی خداوند است، (توحید در ربوبیت) لذا باید شکرگزار باشد. (توحید عملی)
درجات و مراتب شرک:

- ۱) **شرک در خالقیت:** اعتقاد به این که چند خالق این جهان را آفریده‌اند. در این صورت باید هر دو محدود و ناقص باشند، چون کمالات یکدیگر را ندارند. (ام جعلو لله شرکاء خلقوا...)
- ۲) **شرک در مالکیت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خدا و در کنار (عرض) خداوند، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. (لا یملکون...)
- ۳) **شرک در ولایت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خدا و در کنار (عرض) خداوند دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند. (اولیاء)
- ۴) **شرک در ربوبیت:** اعتقاد به اینکه در کنار (عرض) خدا دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. (حسابی جداگانه - مستقل) (قل اغیر الله ابغی رباً)

سوال: آیا درخواست از پزشک برای درمان و بهبود یا توسل به پیامبر (ص) و معصومین (ع) شرک به حساب می‌آید؟
پاسخ:

اولاً: خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است و این شرک نیست بلکه عمل کردن به قانون الهی است.

مادی: آتش موجب گرما و روشنی - دارو سبب شفا و بهبودی، پزشک وسیله درمان

معنوی: دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا، صلوة رحم موجب افزایش عمر

ثانیاً: درخواست از غیر خدا:

پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی است.

اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و معنوی است.

و همگی به اذن خدا قابل انجام است. (رابطه طولی)

نکته:
عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات و شفا دادن وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم، اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است.

تکفیری‌ها

تفکر غلطی درباره توحید و شرک دارند و هر مسلمانی را که مانند آنان نمی‌اندیشد، کافر و مشرک می‌دانند.

توسل به پیامبر و معصومین (ع) را و طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک می‌دانند.

احدٌ	(قل هو الله احدٌ)	اصل توحید
احدٌ	(و لم یکن له کفواً احدٌ)	اصل توحید
احداً	(لا یشرک فی حکمه احداً)	توحید در ولایت

همه چیز از خداست	توحید در خالقیت
همه چیز از آن خداست	توحید در مالکیت
همه کارها برای خدا	اخلاص - توحید عملی

درس سوم: توحید و سبک زندگی

ریشه سبک زندگی: افکار و اندیشه‌های خاص و جهان‌بینی ویژه‌ای است (علت) که مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد و سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند (معلول).

انتخاب سبک زندگی باید: ۱- براساس فکر باشد. ۲- به دور از احساسات باشد. ۳- دلیل محکم و عقل‌پسند داشته باشد.

زندگی توحیدی (معلول) ریشه در جهان‌بینی توحیدی و اعتقادات دارد (علت).

- انسانی که خداوند رابه عنوان خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است (علت)، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت. (معلول)
- آیه: (اِنَّ اللّٰهَ رَبِّیْ وَرَبَّکُمْ) (علت (خاستگاه)) فاعبوه هذا صراطٌ مستقیمٌ (معلول)
- میزان تأثیر‌گذاری بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.
- بنده خدا: او را می‌پرستد، خاضع و خاشع، نماز می‌گردد. شعر: «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد»
- جعفر بن ابی‌طالب: «ما قبلاً قومی جاهل بودیم، بت می‌پرستیدیم ... پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم ...»

بازتاب توحید در زندگی:

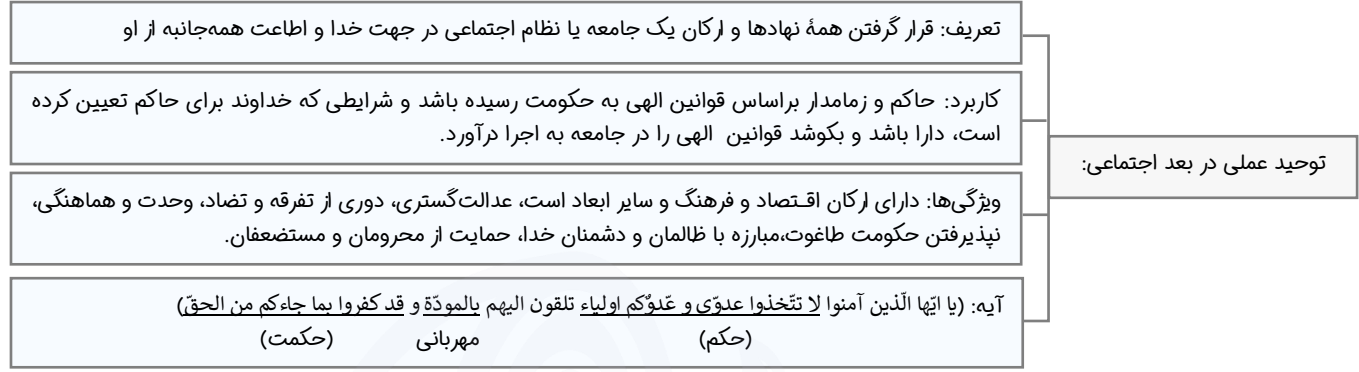
- تعریف: اطاعت از فرمان‌های الهی و پرستش او
- ویژگی انسان موحد: قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌ها در جهت خواست و رضایت الهی (مانند انتخاب همسر و شغل)
- نگرش انسان موحد: هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست گرچه حکمت آن را نداند. انسانی امیدوار و در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آن‌ها را بستری برای رشد و شکوفایی می‌داند.
- شخصیت انسان موحد: ثابت و پایدار، برخوردار از آرامش روحی (علت: زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست).
- وظیفه انسان موحد: موجودات را مخلوقات خدا می‌داند و در برابر آن‌ها مسئول است.
- سخن امام علی (ع): «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها، چرا که شما در برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهار پایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

توحید عملی در بعد فردی:

جهان‌بینی توحیدی و اعتقادات	علت و سبب
زندگی توحیدی و سبک زندگی و رفتارها	معلول و نتیجه

- تعریف: دل سپردن به هوای نفس (بت درون)، یا در کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرون)
- آیه: (أَرَأَیْتُم مِّنْ أَتَّخِذُ الْهَوَاهِ أَفَانْت تَكُونُ عَلَیْهِ وَكَيْلًا)
- شخصیت انسان مشرک: درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار که هوای نفس هر روز خواسته جدیدی جلوی او قرار می‌دهد و قدرت‌های مادی او را به بردگی می‌کشانند.
- آیه: (۱) و مِنَ النَّاسِ مَن یُعْبِدُ اللّٰهَ عَلٰی حَرْفٍ (۲) فَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ اٰمٰنًاۤ بَہ (۳) وَاِنْ اَصَابَتْهُ فَتْنَةٌ اَنْقَلَبَ عَلٰی وِجْہِہ (۴) خَسِرَ النَّبِیُّ وَاٰخِرَةُ (۵) ذٰلِکَ هُوَ الْخَسِرَانِ الْمَبِیْنِ)

شُرک عملی در بعد فردی:

میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی رابطه‌ای متقابل (دوسویه - دوطرفه) وجود دارد.

توحید، روح و محور زندگی دینی است (ان الله ربی وربکم فاعبدوه ...) و شرک روح و محور زندگی ضد دینی است.

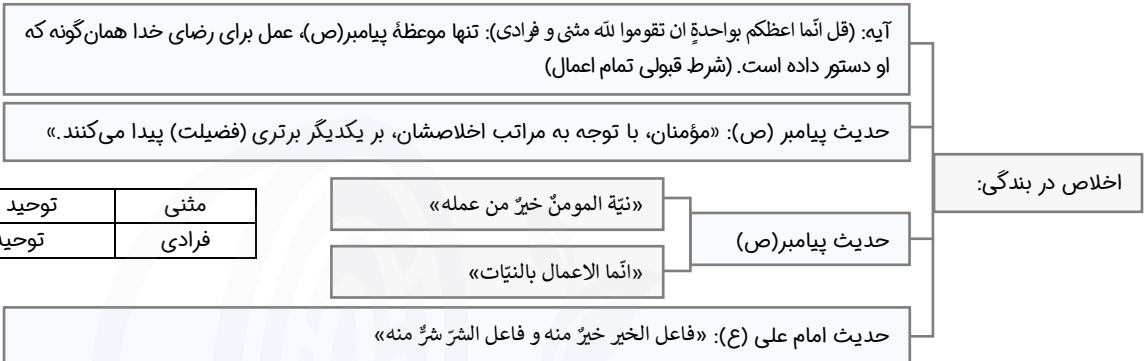
درس چهارم: فقط برای تو

برای تجربه کردن یک زندگی خالص توحیدی، باید اندیشه و قلب و عمل را برای خدا قرار داد و آن گونه که او می‌پسندد زندگی کرد. آیه: «بگو همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است.» (قل ان صلاقی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین)

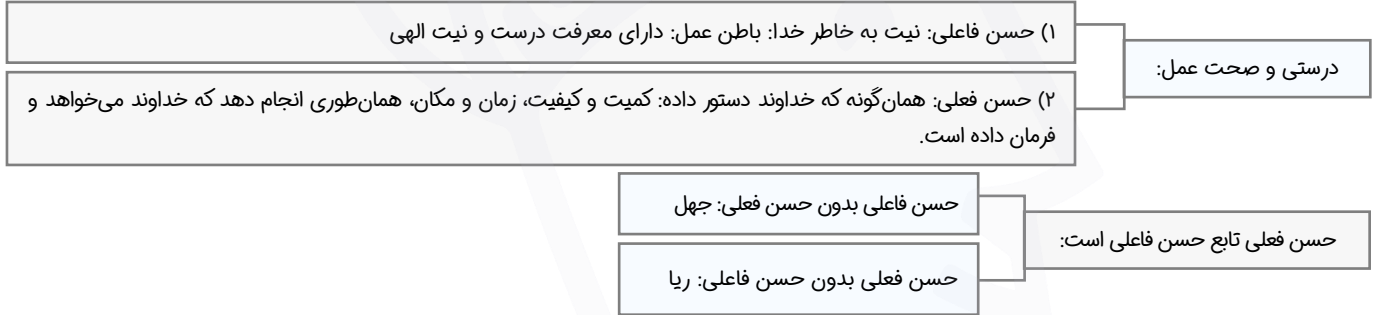
انسان همواره بر سر دو راهی بندگی خدا (ان اعبدونی) و بندگی هوای نفس و شیطان (ان لا تعبدوا الشیطان) قرار دارد. این همان عهد و پیمانی است (گرایش فطری انسان به پرستش) که خداوند از انسان گرفته است. (الم اعهد الیکم یا بنی آدم ...) زیرا شیطان دشمن آشکار است. (انته لکم عدو مبین)

صفحه ۴۲	اخلاص - توحید عملی	(لله رب العالمین)	صفحه ۴۳	عدو مبین
صفحه ۱۹	توحید در مالکیت	(لله ما فی السموات ...)	صفحه ۳۴	الخسران المبین

در حدیث پیامبر (ص) آمده است: «راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان‌تر است.» - شعر: «پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم»

هر عملی از دو جزء تشکیل شده است:
اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می‌گویند. (روح عمل = حُسن فاعلی)
دوم: شکل و ظاهر عمل (شکل عمل در حکم بدن و کالبد آن روح = حُسن فعلی)

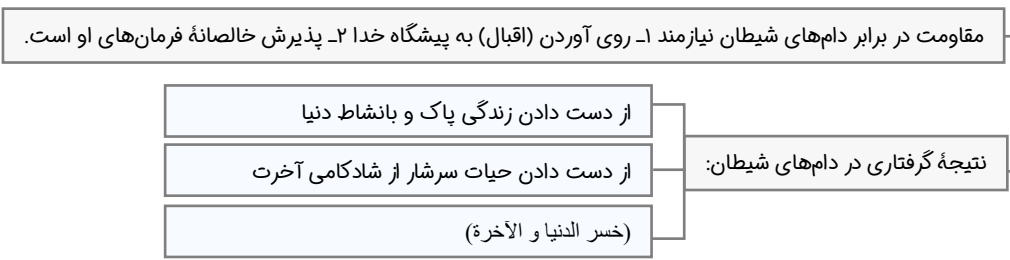
اگر فردی تنها برای لاغر شدن یا سلامت جسم روزه بگیرد ← باطل است، چون حُسن فاعلی ندارد.
 اگر کسی به نیت کار خیر مانند شرکت در نماز جماعت در مسجد از منزل بیرون بیاید و به دلیل مانعی نتواند به مسجد برسد، چون حُسن فاعلی دارد، دارای پاداش است.

راه‌های (طرق) تقویت (قوام بخش) اخلاص (ارد):

میوه‌های درخت اخلاص (دند):

ثمراتی فراتر از تصور و تخیل انسان

مانند دیدار محبوب حقیقی (لقاء الله) و تقرب به پیشگاه الهی (عند الله) که از طریق بندگی خالصانه خداوند بدست آورده‌اند.

۳- دریافت پاداش‌های وصف‌نشده:

بنا به تعبیر امیرمؤمنان: ۱- نهایت آرزوی عارفان ۲- دوست دل‌های صادقان ۳- ولی مؤمنان ۴- معبود عالمیان

درس پنجم: قدرت پرواز

جبری و طبیعی: مانند حرکت قلب برای گردش خون

کارهای انسان:

اختیاری: مانند حرکات پا برای قدم زدن

افتیاء:
به معنای توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن است، یک حقیقت وجدانی است و هر انسانی آن را در خود می‌یابد. (مشهود - بدیهی)

تفکر و تصمیم: اندیشیدن - تردید - سنجیدن - شعر: «این که فردا این کنم یا آن کنم...» (فمن ابصر فلنفسه و من عمی فعلیها) (اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ)

احساس رضایت یا پشیمانی (آزرَم): خرسندی و ندامت - نتیجه اراده و تصمیم‌گیری - شعر: «گر نبودى اختيار اين شرم چیست...»

مسئولیت‌پذیری: مسئول کارها و آثار و عواقب عمل خود - جبران - زیان - عهدها و پیمان‌ها - شعر: «هیچ گویی سنگ را فردا بیا...» (ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتَ اَيْدِيْكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيْدِ)

دلایل و شواهد اختیاری:
(تام)

(اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ اَمَّا شَاكِرًا وَاَمَّا كَفُوْرًا): تفکر و تصمیم

(قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَاَمَّا مَن لَّمْ يَبْصُرْ فَلَئِن لَّا يَرَىٰ يَوْمَ الْاَحْثٰثِ اِلَّا اِنْفٰسًا وَاَبْصٰرًا وَاَنْۢبٰثًا): تفکر و تصمیم

(ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتَ اَيْدِيْكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيْدِ): مسئولیت‌پذیری

آیات اختیاری:

زمینه‌های شکوفایی اختیار ← **قانونمندی جهان**: خداوند قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده و از ما خواسته با استفاده از آن، برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم و در مسیر رشد و کمال تا آنجا پیش رویم که جز خداوند کسی به عظمت آن آگاه نیست.

قدر الهی: بنابر علم و حکمت الهی، تعیین اندازه، ویژگی، حدود، کیفیت و کمیت، روابط میان موجودات، طول، عرض، حجم، مکان، زمان، ریزه‌کاری‌ها، نقشه جهان، اختیار انسان‌ها، کجی دیوار و محکمی دیوار (مُقَدَّرٌ بِتَقْدِيْرِ اللّٰهِ)

قضای الهی: بنابر اراده الهی، فرمان و حکم، به انجام رساندن، پایان دادن، حتمیت بخشیدن، آفریدن، ایجادکردن، به اجرا در آوردن، ریختن و نریختن دیوار (مَقْضٰی بِقَضٰی اللّٰهِ)

قانونمندی جهان:

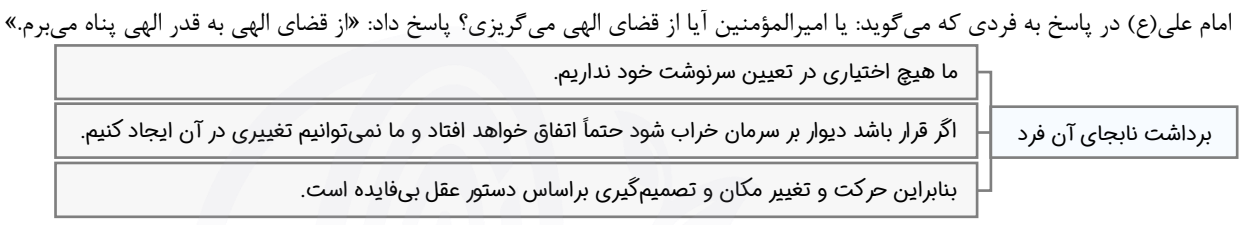
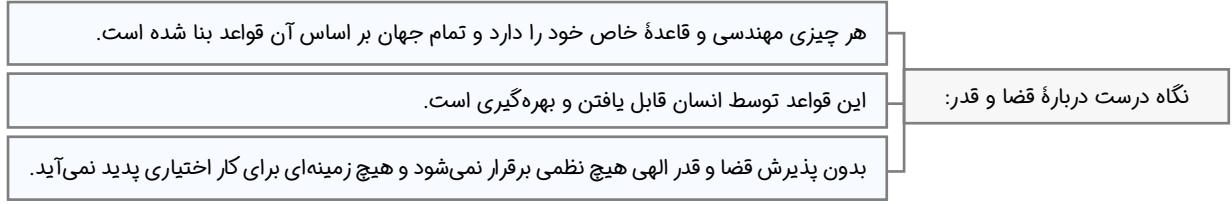
حدیث امام علی (ع): «اِنَّ قَضٰی اللّٰهِ (ریختن دیوار و مرگ) به قدر الهی (اختیار - عقل و دیوار محکم) پناه می‌برم.»

قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است.

تقدیر چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است.

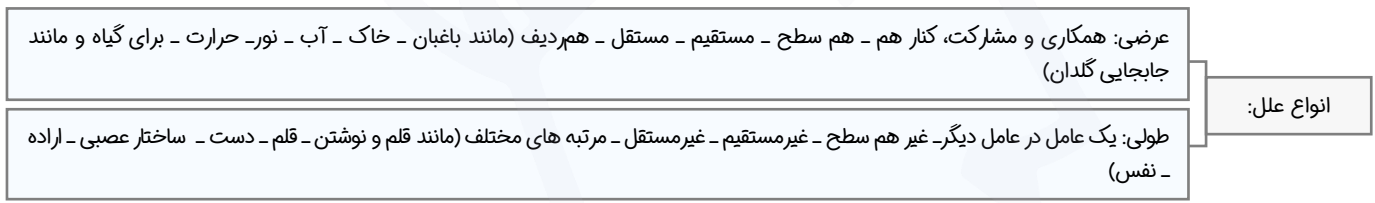
وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می‌زند.

پندار نادرست درباره قضا و قدر:

امیرالمؤمنین (ع) با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قدر و قضای الهی را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت: اعتقاد به قضا و قدر نه تنها مانع تحرک و عمل نیست بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

نکته:
اختیار یک تقدیر الهی است و خداوند این‌گونه تعیین کرده است که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد و نمی‌تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند. (خروج از تقدیر ناممکن است.)

رابطه اراده انسان با اراده الهی یک رابطه طولی است.

درس ششم: سنت‌های خداوند بر زندگی انسان

قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی تقدیر الهی و زمینه‌ساز حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اراده و اختیار اوست.

نکته:

قرار گرفتن در دایره سنت املاء و استدراج نتیجه اعمال خود انسان‌ها است.

کذبوا بآیاتنا	املاء و استدراج
کذبوا فاخذناهم	تأثیر اعمال انسان در زندگی او

لجاجت	امداد عام	صفحه ۷۰
	توفیق	صفحه ۷۱
	املاء و استدراج	صفحه ۷۲

آینده زندگی هر فرد و اتفاقات ← در موارد بسیار تحت تأثیر رفتارهای گذشته او اعم از خوب و بد است.

آیه: «و لو ان اهل القرى آمنوا و اتقوا لفتحنا عليهم و كات من السماء و الارض (+) ولكن كذبوا فاخذناهم بما كانوا يكسبون (-)»
(توفیق الهی)
* توحید عملی در بعد اجتماعی (القری) * باز شدن برکات الهی معلول ایمان و تقوای الهی است.

«من يموت بالذنوب اكثر ممن يموت بالاجال (-)»

«من يعيش بالاحسان اكثر ممن يعيش بالاعمار (+)»

حدیث امام صادق (ع):

۶- تأثیر اعمال انسان در زندگی او:

نمونه کارهای نیک تأثیر گذار در افزایش عمر: صله رحم - محبت به خویشان - صدقه (کمیت)

نمونه کارهای بد تأثیر گذار در کوتاهی عمر: قطع رحم - بی محبتی به خویشان (کمیت)

نمونه کارهای نیک که زندگی را بهبود می بخشد (کیفیت): احسان به والدین، امانت داری، لقمه حلال، آب دادن به درختان، برطرف کردن غصه دیگران.

نمونه کارهای شر که باعث نزول بلاء و عدم استجاب دعا می شود: ظلم به دیگران، افزایش گناه فردی و اجتماعی.

درس هفتم: بازگشت

آغاز هر حرکت، از جمله حرکت به سوی رشد و کمال، اندیشه و تفکر است.

گام بعدی حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی و انسانی است. (انجام واجبات و ترک محرمات)

آیه: «فاما الذين آمنوا بالله و اعتصموا به (علت) فسيدخلهم في رحمة منه و فضل و يهديهم اليه صراطاً مستقيماً (معلول)»
(سنت توفیق الهی)

حرکت به سمت رشد و کمال

رحمانیت و محبت خداوند: حدیث قدسی خطاب به حضرت داوود: «ای داوود! اگر آنان که از من روی گردانده اند می دانستند که چگونه انتظار آن ها را می کشم، بندبند وجودشان از محبت من، از هم می گسست.» (اشتیاق خدا به رستگاری ما) - غفاریت خداوند

برای تکمیل پیمان های قبلی و پیمودن ادامه راه است.

برای بازگشت از مسیری است که چندی به غلط پیموده شده. (انقلاب علیه خود دانی = توبه)

مثال: متحول شدن بشرین حارث با جمله امام موسی کاظم (ع) که فرمود: «اگر بنده می بود، حرمت صاحب خود را نگه می داشت...»

انواع تصمیم ها:

انقلاب علیه خود دانی (نفس اماره)

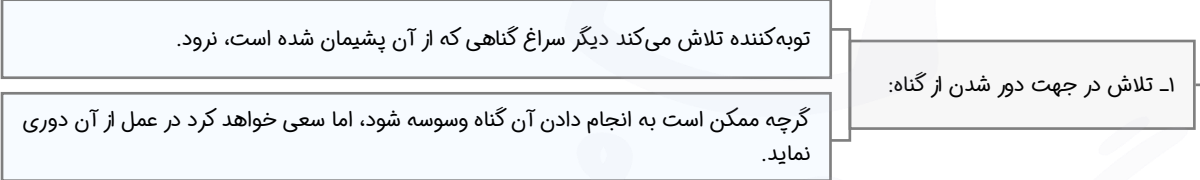
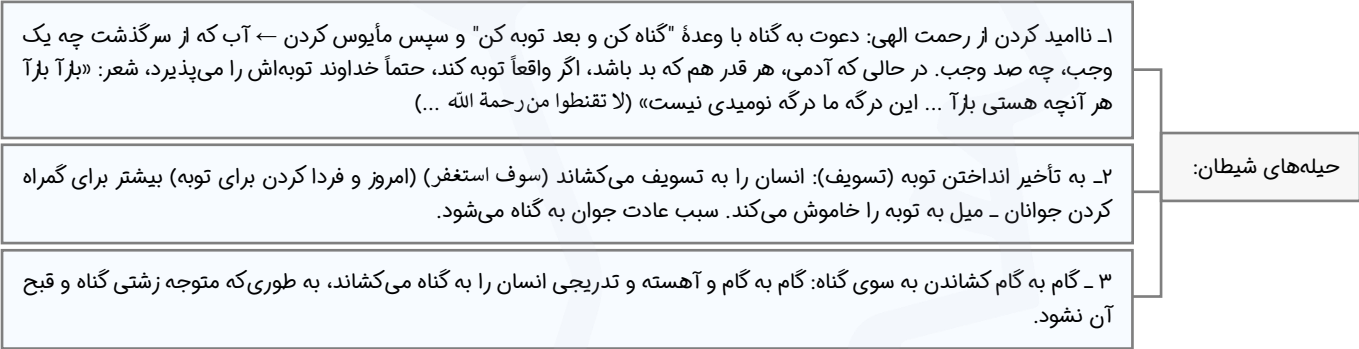
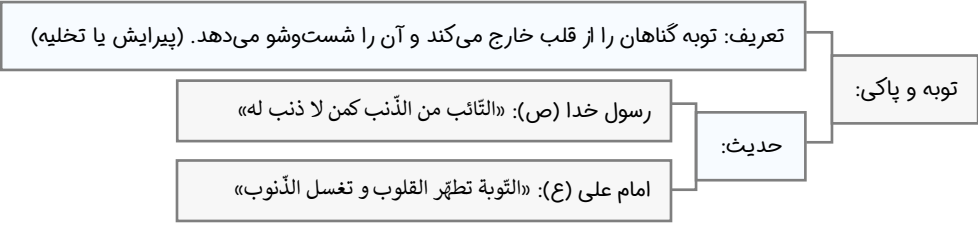
توبه درباره بندگان: بازگشت از گناه به سوی خدا و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. (توبه عبد)

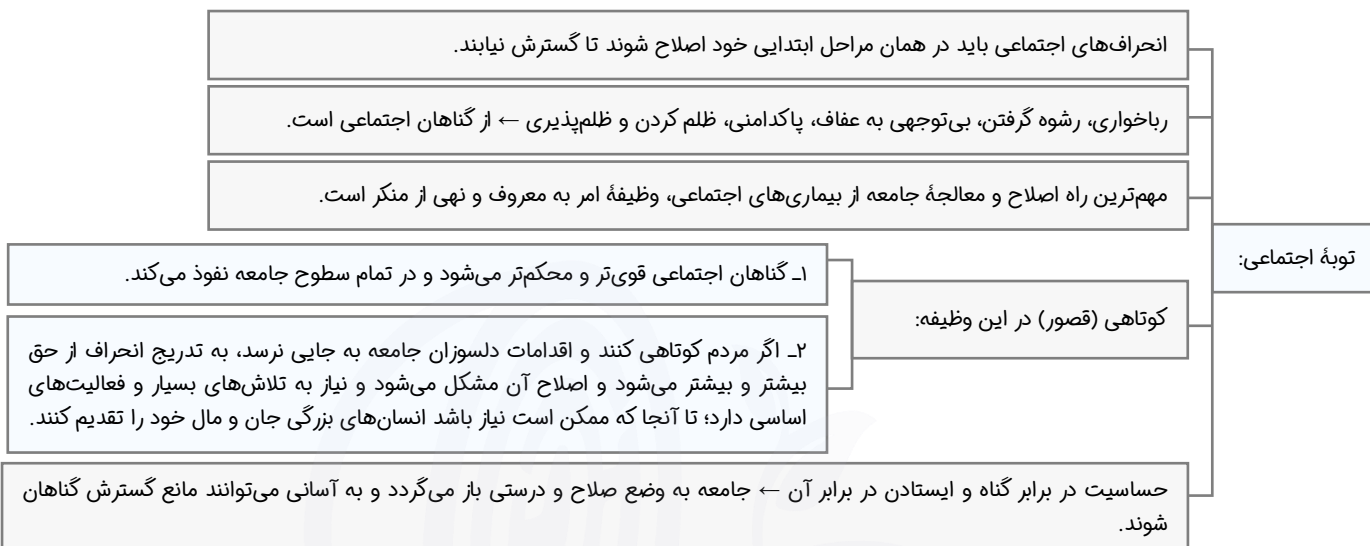
توبه درباره خداوند: گشودن درهای رحمت الهی به سوی انسان توبه کار و بازگشت آرامش به قلب او. (توبه معبود)

حالت پشیمانی قلبی، زبان حالش این باشد؛ چقدر بد شد، کاش این کار را نمی کردم... (حتی اگر در دل باشد و به زبان جاری نکرده باشد).

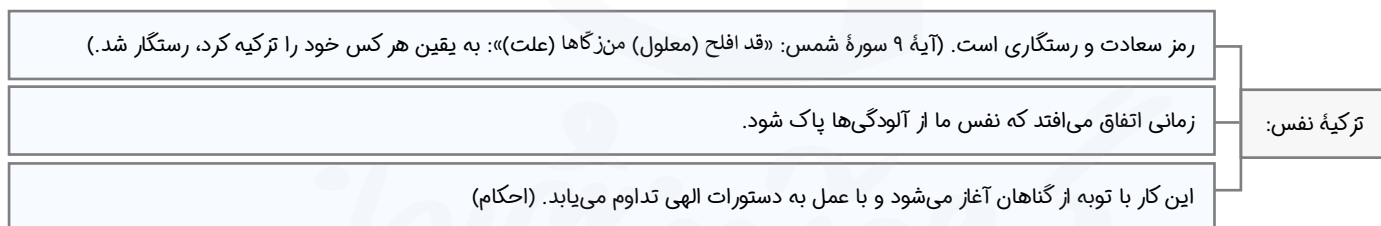
حدیث امام باقر (ع): «برای توبه کردن پشیمانی کافی است.»

توبه و بازگشت (حقیقت توبه):

درس هشتم: احکام الهی در زندگی امروز

احکام دینی:

تضمین کننده زندگی سالم در دنیا و تأمین کننده سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی است.

نمی‌توان بایدها و نبایدهای دین الهی را با قوانین بشری که اهداف محدودی دارند، مقایسه کرد.

خداوند می‌داند که فلان گناه مانع بزرگی بر سر راه سعادت و نعمت‌های ابدی و وصف ناشدنی است.

آیه: «هیچ کس نمی‌داند چه پاداش‌هایی که مایه روشن چشم‌هاست برای آن‌ها نهفته شده؛ این پاداش‌کارهایی که انجام می‌دادند.»

حدیث قدسی: «برای بندگان نیکوکارم (محسنین) چیزهایی ذخیره کرده‌ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.»

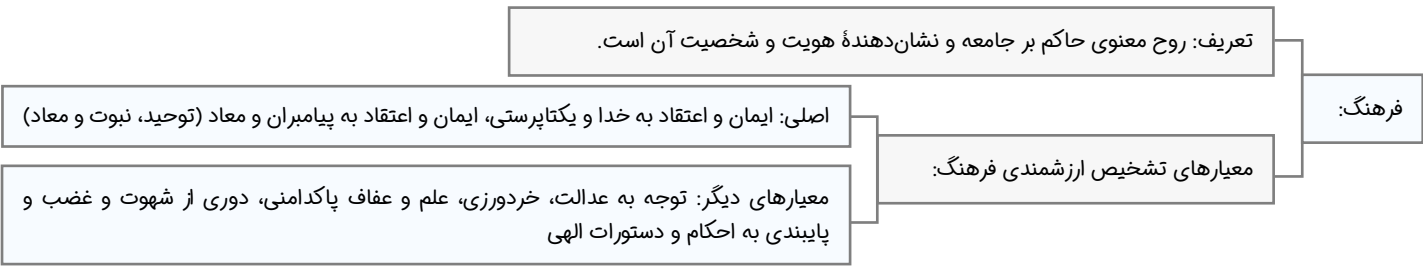
زندگی دینی: تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت‌اندیش قرار دارد.

تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او، هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می‌برد.

آیه: «افمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير أم من أسس بنيانه على شفا جوفٍ هارٍ فانهار به نار جهنم و الله لا يهدى القوم الظالمين»

شراب و قمار (الخمر و المیسر)	اثم کبیر
زنا	ساء سبیلاً

۱- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و ... به منظور گسترش (اشاعه) فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی و ... از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی و دارای پاداش اخروی بزرگ است.

حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایت، مجموعه‌ای از حقوقی است که به پدیدآورنده یک اثر در حوزه‌های مختلف تعلق می‌گیرد.

تنها پدیدآورنده آن اثر اجازه نشر و تکثیر آن را دارد و هرگونه بهره‌برداری نیاز به دریافت اجازه است.

طبق نظر همه مراجع: اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند، تکثیر آن حرام است. خرید و استفاده از این آثار تکثیری نیز حرام است.

نکته مهم:

۲- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی به منظور اشاعه (گسترش) فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی مستحب است و در مواردی واجب کفایی؛ افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت کنند. (واجب کفایی)

بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم را برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند.

بر ما واجب است که حتی‌المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ سلطه رسانه‌های بیگانگان شویم.

بنابراین:

۳- استفاده از موسیقی سنتی و کلاسیک و یا سنتی و غیرسنتی و مدرن جایز و حلال است، به جز آن موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است (علت حرمت)، حرام است.

۴- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و سایر رسانه‌ها که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا دربردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشد (علت حرمت)، از گناهان بزرگ شمرده شده و خرید و فروش و تماشا و گوش کردن به آن‌ها حرام است.

۵- شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر موجب تقویت صلۀ رحم شود، مستحب است. به شرط آن‌که در این مجالس، احکام دینی مانند روابط محرم و نامحرم رعایت شود.

احکام عرصه فرهنگ و ارتباطات:

۱- اسلام از مسلمانان می‌خواهد از هر کاری که تندرستی را به خطر می‌اندازد، دوری کنند. قوی‌تر شدن وقتی ارزشمند است که سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخرفروشی بر دیگران.

۲- کسانی که در برگزاری بازی‌ها و ورزش‌های دسته‌جمعی پیش‌قدم می‌شوند، از پاداش اخروی بهره‌مند خواهند شد.

۳- شرط بندی از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی (علت حرمت) است (لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام) (صفحه ۳۰ یازدهم) و انجام آن حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی نیز حرام می‌باشد. (در هر شرایطی)

۴- اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

احکام عرصه ورزش و بازی:

سبک زندگی در عصر حاضر: تولید انبوه کالا - مصرف فراوان - کاهش منابع زمین - نابودی محیط زیست

- ۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان
- ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی
- ۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی

۱- مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه ای مدیریت کنند که این امور محقق شود:

- تولید کالا با کیفیت باشد.
- فریب کاری در معامله نباشد.

۲- تلاش برای رزق و روزی حلال و پرهیز از عواملی که باعث ناپاک شدن روزی می شود:

حدیث نبوی: «عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن، کسب و کار حلال است.»

۳- برای آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم / امام علی (ع): «یا معشر التجار، الفقه ثم المتجر» - استفاده از کالای ایرانی و تولید کالای مرغوب - اگر مصرف کالای خارجی سبب وابستگی شود، واجب است از خرید آن خودداری کنیم.

احکام عرصه اقتصاد:

مسئولین از اشرافی گری و تجمل گرایی اجتناب کنند: مهم ترین عوامل عقب ماندگی اقتصادی و بوجود آمدن فاصله طبقاتی است و علاوه بر آثار منفی اقتصادی باعث بی اعتمادی عمومی و رواج تجمل گرایی میان مردم می شود.

۴- واجب است بر:

- مجموعه افراد جامعه با:
- پیروی از پیامبر (ص)
- و امر به معروف و نهی از منکر
- ← روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

۵- جلوگیری از تخریب محیط زیست و توصیه به دیگران.

۶- دوری از تجمل و مدگرایی در پوشش و پیشه کردن ساده زیستی.

۷- واجب است که دولت روابط اقتصادی را به گونه ای تنظیم کند که کشورهای سلطه گر نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.

۸- هر نوع تجارتی به نفع رژیم صهیونیستی (وارد کردن و ترویج کردن) باشد، حرام است. (در هر شرایطی)

درس نهم: پایه های استوار

۱) تغییر در نگرش انسان ها

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند:

۲) تحول بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی

نکته:

آغاز رسالت از شهر مکه (۱۳ سال) و پایه گذاری جامعه دینی در مدینه (۱۰ سال).

معیارهای تمدن اسلامی:

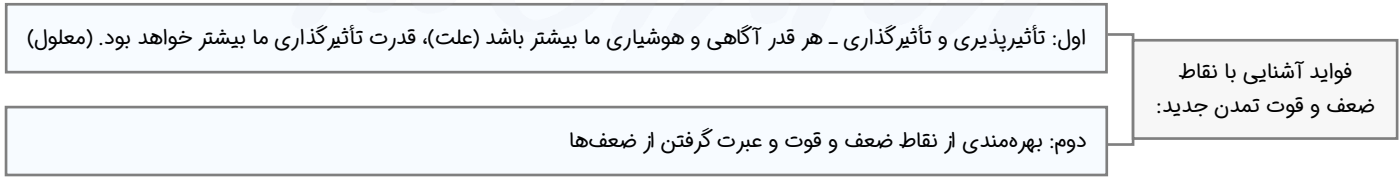
مذاکره: فرمانده سپاه مسلمانان (زهره بن عبدالله) با فرمانده سپاه ساسانیان (رستم فرخزاد) علت اختلاف: مردم همه از یک پدر و مادر زاده شده‌اند و همه برادر و خواهر یکدیگرند (عدم تبعیض طبقاتی)، علت برتری اسلام

درس دهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

اروپا تاکنون حداقل شاهد سه تمدن بوده است که آخرین آن یا همان تمدن جدید، تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت تأثیر خود قرار داده است.

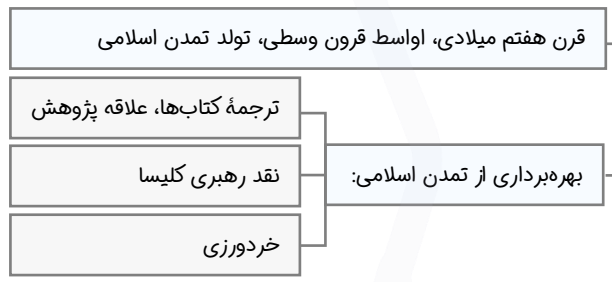

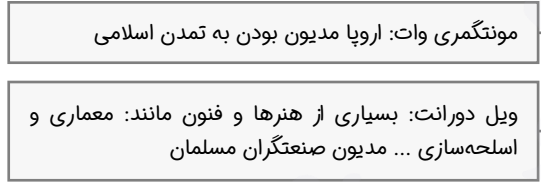
(۱) کلیسا و تعالیم تحریف شده:

اعتقادات

زمینه پیدایش تمدن‌های جدید: (کب)

(۲) بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها:

مونتگمری وات: "علم و فلسفه در اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافت. اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد ... وظیفه ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم."

مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی:

- 1) استحکام پایه‌های اقتصادی
- 2) تلاش برای کاهش فقر
- 3) توسعه عدالت در همه ابعاد
- 4) تقویت اتحاد ملی و انسجام اسلامی
- 5) مشارکت عمومی در عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر (نظارت همگانی صفحه ۱۳۱ یازدهم)

